

ЗАКРИТО СЕСІЮ КОНГРЕСУ

ВАШИНГТОН. — Перша сесія 75-го конгресу вже належить до історії. Не було при її закритті ніякого ентузіазму. Президент попросився з конгресменами і сенаторами кількома звичайними словами, які прочитано, а в яких не було ніякого тепла, бо, відомо, конгрес не поставився прихильно до програми президента, з якої виконано тільки п'яту частину, а не ухвалено навіть такого важного законопроекту як той, що має означити найнижчу заробітну платню і найвищий час праці.

Заповідають нову сесію на осінь.

Кажуть, що президент буде наставати на скорі дальші ухвали ріжних соціальних проектів і скличе конгрес на нові наради вже в осіні. Теперішні наради конгресу тривали 8 місяців.

Відгрожується противникам президента.

Останній день нарад сенату був дуже бурхливий, а це тому, що сенатори Гвілер, О'Магоні й Бурк накинулися дуже гострими і лайливими словами на сенатора Гоффа з Пенсильванії, який заповів у своїй радіційній промові, що згадані сенатори перепадуть при нових виборах тому, що вони ставились ворожо до проектів президента Рузвелта.

КАНДИДАТ НА ПОСАДНИКА НА ПІКНИКУ СОЮЗОВОГО ВІДДІЛУ.

НЮ ЙОРК. — Еремія Т. Магоні, кандидат на демократичну номінацію на посади міста Нью Йорку, прибав разом з іншими кандидатами на пікнік Товариства „Дністер“, від 361 У. Н. Союзу в Нью Йорку. Був, що правда дощ, але, не вважаючи на це, величезна галя була переповнена. Прибули привітали Ілля Гузар, предсідник відділу. Кандидати згадали за свою політичну платформу, а адв. Михайло Пізнак, який представив кандидатів, а в першу чергу суддю Магоні, зазначив з гумором так: „Пам'ятайте, що ваш теперішній посади не загостив до вас минулого року на ювілейне свято, але зате був на ній — будучий посади“. Це було навізання до цього, що суддя Магоні був на тім ювілею і виголосив там палку бесіду, в якій виказав, що добре визнається і на українській справі.

10,000 ПРОТЕСТУЮЧИХ У ВАШИНГТОНІ.

ВАШИНГТОН. — До столиці прибули яких 10,000 членів „Воркерс Елаенс“, щоб походом запротестувати проти зарядження завідувача „Воркс Прогрес Адміністрейшен“ за те, що їх усунуто з робіт, ведених цією інституцією (Доблю Пі Ей).

РЕПУБЛІКАНЦІ СПЕКУЛЮЮТЬ.

ВАШИНГТОН. — Републіканські конгресові лідери приходять до переконання, що тепер, коли зайшов між демократами розкол, є для них добра нагода знову виринути наверх.

СХОПИЛИ ПОЛІТИЧНОГО ВБИВНИКА.

НЮ ЙОРК. — В лютім утік з тюрми Джозеф Бруно, бувший републіканський провідник з малого майнерського містечка Кілейрес у Пенсильванії, що відсиджував кару до смертної тюрми за те, що підчас виборчої кампанії в 1934 р. був одним з тих, що завинили в убивстві п'ятох демократів, що були учасниками протестуючого походу. Бруно прибрав інше ім'я, змінив барву волосся, запустив вуса і порубив інші зміни. Та всетаки його пізнали й арештували.

ЧИСЛО ШУКАЧІВ ПРАЦІ МЕНШАЄ.

ВАШИНГТОН. — Таке виходить за статистику, яку проголошує пані Перкінс, секретарка праці. З кінцем липня було записаних у бюрох „Юнайтед Стайте Емплоймент Сервіс“ 4,938,998 осіб, що шукали роботи. Це є 26.7% менше, ніж було у тім самім часі минулого року, або 2,620,000 менше, ніж їх було у 1935 році. Статистика виказує, що приватні підприємства забрали в біжучім році 76% осіб більше до праці в порівнянні з 1936 роком.

ТУРИСТИ ОЗЛОБЛЕНІ НА СОВЕТИ.

НЮ ЙОРК. — Італійський корабель „Рома“ привіз до Нью Йорку 1,068 туристів, що були вибрані в подорож по Близькому Сході. Подорожні страшенно нарікали на Сове́ти за те, що вони багатьох не пустили на Чорнім морі оглянути Ялту на Кримі, вважаючи їх за „небажаних“. А яких 503 особи одержали добре з гроша і показали їм тільки царську палату, і то під строгим доглядом цілої маси советських агентів. Подорожні твердили, що вони заплатили агенції від особи \$15 за перепуск й оглядини природи і Ялти. Та вони того всього не бачили. Одержали їх з американських грошей, даючи їм за них советські, по дуже низьким курсі, а потім советське бюро відмовилося винимувати советські гроші на американські. Казали советські влади, що не дають американцям оглядати берега моря, щоб не згіршилися, бо тамоніне населення купається в морі — наге.

О. ГЛІНКА ЗНОВ ДОМАГАЄТЬСЯ АВТОНОМІЇ ДЛЯ СЛОВАКІВ.

У Роземберку відбулося під проводом о. Глінки засідання послів і сенаторів словацької народної партії. О. Глінка пригадав, що Словацьчина переживає ювілейний рік П'єсбурзької Угоди й це повинно бути для словаків спонукуючою до зусиль, щоб її зреалізувати. Словаки ніколи й за жадну ціну, не виречуться автономії.

З огляду на недалекі вибори до громадських рад, ухвалили почати енергійну пропаганду акцію, щоб „побидіти, словацька народна ідея в самоуправах Словацьчини“.

„НОВИЙ РОЗДІЛ“ — ВИБОРЧИМ КЛИЧЕМ.

Сенатор Вагнер, один з найзавзятіших „прихильників“ політики „Нового Розділу“, став по стороні судді Магоні, кандидата на посади міста Нью Йорку, тому, що Магоні є теж за „Новий Розділ“. А його противник, сенатор Ковленд, є завзятим ворогом „Нового Розділу“.

МОСКОВСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК.

В Києві видав Академія Наук УССР новий „Російсько-український словник“, 890 стор. На жаль, у цьому „Російсько-українському словнику“ вжито вже в наголоску слово „російський“ замість „московський“ — певно, щоб зазначити задалегідь всеросійський дух цього словника. Даліше в цьому словнику зазначені радше подібності обох мов, як ріжні між ними. Одним словом, — цей „Словник“ має, видно, споняти не мале завдання в дальшому обмосковлюванню української мови й культури взагалі.

ЗАКАРПАТСЬКІ УКРАЇНЦІ-РОБІТНИКИ ІДУТЬ ДО БЕЛЬГІЇ.

Цими днями підписали бельгійські власники копанель з 477-ма робітниками-українцями з Закарпаття умови й перший транспорт 300 робітників відіхав з Хусту до Мону в Бельгії. Другий транспорт 177 робітників виїхав з Чопу. Умови праці не є зовсім злі, бо забезпечують їм мінімальний прожиток та денну плату по 33,60 бельгійських франків (бельгійський франк коштує 1 зл.). Незабаром мають вербувати робітників з Волового.

КУПИЛА ЖЕМЧУГИ НА ВУЛИЦІ.

У Львові на вул. Байцера приступили до переходячої власності склепу при вул. Фридрихів 9. Етті Кавфовой, два люди, що пропонували їй купити жемчуги за квоту 1,200 зл. Кавфова злагодила на дешеву ціну й заплатила жемчугу суму. Щойно пізніше ствердила, що куплені жемчуги не мають великої вартості.

СОБАКИ ПОКАЗИЛИСЯ В ПЕРЕВОРСЬКУ.

У Переворську, Канчузі та в околицях сел показались пси й покусали кількадесят осіб. Місцеві аптики з трудом тільки можуть доставити відповідну кількість сироватки.

НОВЕ ВИДАННЯ „СЛОВНИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ“ Б. ГРИНЧЕНКА.

У Києві появилася нове видання класичного словника української мови Бориса Гринченка (Б. Д. Гринченко, Словник української мови. За редакцією А. Хані. Том I. А—Ж. Київ, 1937. Соцвидав України. Лексиконоктв. XVIII. 601 ст.).

„Ця колективна праця“, пише про згаданий „Словник“ у „Прагер Прессе“ п. „мг“, що її Гринченко тільки обробив та аредатував, появилася в першому накладі в Києві 1907-го р.; 1924-го р. була передрукована в Берліні в фотографічний відбитті. Хвилюю згаданий третій наклад відбігає в дечому від оригіналу.

Найосновніша ріжниця це пропущення букви г та її заміна на букву г. Хоч в українській мові слова з г не є занадто численні, всеж займають вони в першому виданні 8 сторінок друку. Тепер треба слова, як ганок, гудзик, гедз шукати під ганок, гудзик, гедз і т. д., що суперечить вимові й не всякому є зрозуміле. При деяких таких, як пр. гніт — гніт не можна обминути непорозуміння, бо „гніт“ це не гніт, а гніт, натиск. Крім цієї яскравої новості ввели також деякі технічні новини: черга букв впорядкована згідно з новою українською азбучкою; також український і московський правопис підлягає сьогодні обов'язуючим правилам.

100 МАРК ГРИВНИ ЗА ЧАСТЬ У ГОЛОСУВАННІ.

Суд присяглих у Берліні засудив 48-літню жінку на 100 марок гривни за те, що вона взяла участь у безневних виборах. Засуджена була „повної крові жидівкою“, отже не мала права голосувати в Німеччині.

МАЛЕНЬКА РОЗТРАТНИЦЯ НАМАГАЛАСЯ ПОМЕРТИ.

У Катовицях трапилася така подія: 13-літня Ядвіга Басовіч дістала від батьків 1 зл. на закупів. З цього золотого виділа 80 гр. на солодощі, а за 20 гр. (за решту) купила зі страху перед корою лізоду й випила його, щоб отруїтися. Маленька розтратниця перевезла до лікарні й видікували.

НЕРОЗУМНИЙ ЗАКЛАД.

27-літній Ян Осінський у Влоцлавку заложився з товаришом, що випе літру алькоголю. Виконуючи заклад, випив три чвертки алькоголю й упав безтямний на землю. Його перевезли до лікарні, де він помер.

ДИВНА ПРИГОДА ОДНОМІСЯЧНОЇ ДИТИНИ.

Молоде подружжя Бендері лішили на одній з вінніпегських вулиць своє авто й на заднім сидінні спав їх одомісячний син, а самі пішли позачувати справу. Як було їздивування, коли, вернувшись за годину, не застали ні авто ні дитину. Зараз повідомили поліцію й за пів години їм приставлено їх авто. Дитина була ще далі в сні. Поліція оповіла владуванням батькам, що їх авто вкрали два молоді чоловіки й гонили ним по Вінніпегу зі шкорою 80 миль.

НАЙБІЛЬШИЙ ФАБРИЧНИЙ ВАЛЕЦЬ У ПОЛЬЩІ ТРИСЬ ГУТІ „БАТОРИ“.

З невідомої причини трисі у гуті „Батори“ в Катовицях валець, що його спровадили спеціально за кордону. Валець має довжину 4 і пів м. і є найбільшим цього роду в Польщі. Працю у вальцівні гуті „Батори“ покищо обмежили. Гута має величезні замовлення з СССР та з інших країн. Їх вона ще зможе виконати на час, бо має в запасі другий валець.

ШАХРАЙСТВО ЕКСПОРТЕРІВ.

Бувший декан рільничого факультету в саскачеванському університеті, Шов, що тепер від департаменту агрикультури в Оттаві робив дослідження в Англії, як збільшити експорт канадських продуктів до Європи, повідомив звідтіля, що деякі канадські експортери вживають нечесних, шахрайських методів у продаванні таких канадських продуктів в Англії. Так, наприклад, деякі експортери канадських яблук пакують яблука в барилки так, що на верху кладуть добрий сорт яблук, а під сподом ак до дна, що попадає. Такі нечесні методи в експортній торгівлі очевидно шкодять чесним експортерам і цілій Канаді, підкопуючи репутацію країни на зокордонних ринках.

САМОГУБСТВО В МІСЬКІЙ ГАЗІВНІ.

Помічник машиніста міської газівні у Львові, 42-літній Франц Грабовський, по праці не пішов до дому, а тільки тайком зайшов до ливниці газових заводень, де є сифони з нагромадженням газом. Грабовський відкрив курок одного з сифонів і цим робом затруївся. Коли газ зачав продаватися наверх, закликали пожежну сторожу, що прибула в масках проти газу. Грабовського витягнули в безнадійному стані. Лікар нічого не поміг. Причиною самогубства були фінансові клопоти самогубця.

ОБМАН НА ТЛІ ДОСТАВИ ДО ІСПАНІЇ.

На Іспанії думав заробити якийсь Людвік Соскевич у Варшаві. Будучи власником козальничого склепу, він звернувся до кількох поважних гуртовників, яким заявив, наче заключив умову на доставу консерв і товчів для іспанської армії. Купці повірили й доставили йому чимало товару (на 120,000 зл.). Соскевич продав ці товари на місці по зовсім низькій ціні й з грішми шез. Але його схопили й арештували.

ПОЖЕЖІ СТЕПІВ І ЛІСІВ.

Недавно відбулася пожежа степів між Капелі і Меклейн у Саскачевані на просторі вісьмох миль цінного лісу і тисяч акрів сіножатей та пасовищ. Вогонь загасили 500 фермерів. Причиною вогню була необережність робітників, що чистили ліс. У тому самому часі відбувся пожеж лісів на великій просторі в північній Альберті, від Дакла Біч аж 50 миль на північ від Мек Морей. Вогонь знищив залізничні мости. Комунікація поміж ними була припинена.

БУНТИ ПОЛЬСЬКИХ СЕЛЯН

ВАРШАВА. — В околицях Ярослава (Галичина) польські селяни піднімають бунт проти польської влади. По ріжних місцевостях приходять між поліцією і селянами до сутичок, в яких є вбиті й ранені. В однім селі, Маніно, є вбитих одинадцять селян. По інших селах є також багато вбитих. Біля самого міста Ярослава зібралося коло п'ять тисяч селян, узброєних в коси та вила, і почали наступ на станицю поліції з ціллю здобути зброю. Було вбитих кільканадцять селян. В околиці Кракова відбулись подібні розрухи, в яких було вбитих коло двадцять селян. По лісах збираються великі загони селян, які пригортаються до наступу на місто. Ці заворушення розпочалися ріжними страйками, щоб добитися краших цін на ріжні продукти. Але де далі вони набирають політичного підйому і селяни починають виразно жадати більшої участі в правління та домагаються дозволу на поворот польського селянського провідника Вітоса, якого колись польський уряд катував у тюрмі. Виїшовши з тюрми, він перенісся жити до Чехословаччини. Ситуація в Польщі для теперішнього уряду стає щораз грізніша. Ціни на харчі у Варшаві відразу пішли два рази вгору.

У ЛЕНІНГРАДІ РОЗСТРІЛИЛИ ВІСЬМ ОСІБ.

ЛЕНІНГРАД. — Військовий суд засудив на смерть вісьмох робітників за згодне швиговство, саботаж і „троцькізм“. Засуд негайно виконали. Советські часописи признаються, що по цій території Советів продовжується далі завзята „чистка“, серед якої відкривають і арештують сотки так званих „ворогів народу“. Головну свою увагу советська влада під теперішню хвилю звертає на комсомол, себто молодих комуністів, які являються найнебезпечнішим елементом для советської влади. Комсомольська „Правда“ твердить, що найбільш поширена „фашистська“ пропаганда є серед молоді московського, свердловського й азовсько-чорноморського району.

ВІЙНА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ ШАЛІЄ.

ШАНГАЙ. — В околицях Піпінгу, здвиг залізничної лінії Піпінг-Ганков, шаліє завзята боротьба між японськими військами і китайськими. Кожна сторона має біля 30 тисяч війська. Іде страшний канонада, а також скидають свої смертоносні дзвонки японські літаки. З огляду на багнє, спричинене дощами, совги (тенки) не можуть брати участі в боротьбі. Покищо обидві сторони тримають свої позиції. Завзяті бої ведуться також у просміку Нанков. Китайці досі обороняють цей просмік. Японці спроваджують щораз більше війська. Біля 50 тисяч їх воїків висіли у Шангаю.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ПІДСУВАНЬСЯ ПІД САНТАНДЕР.

ЕНДАС. — Еспанські революціонери пробілися крізь перший „залізний перстень“ оборони баскського міста Сантандер. Вони дійшли вже до узгір самого міста й по дорозі захопили кілька важних стратегічних пунктів. Місто є виголодніле, а також відчувається брак амуніції.

ЛЮДЕНДОРФ НАПАДАЄ НА ГІНДЕНБУРГА.

БЕРЛІН. — Німецький генерал Людендорф, який цілий час уважав себе покривдженим за те, що німецький нарід вважає заслуги Гінденбурга в останній світовій війні вищими від його власних, тепер знову зробив у своїй газеті завваги, які є образливими для покійного маршала. Він закидає Гінденбургові, що він не заперечував як слід неслухняних закидів закордонних чинників, начебто війну спричинила Німеччина.

СЕРБИ ПОБИЛИ СВОГО МІНІСТРА.

БІЛГОРОД. — Сербська юрба в числі біля 5,000 обкидала свого міністра Янковича, який хотів обороняти теперішній югославський уряд за його конкордат з Римом, яйцями, помідорами, а також камінням. Він мусів чимкорше ховатися до одного готелю. Коли з балькону готелю показались два його секретарі, щоб вияснити положення, їх також обкидали яйцями та камінням. Юрба пробувала також вдертися до готелю та дістати міністра у свої руки. З боку поліції, як теж з боку демонстрантів віддано на пострах кілька стрілів.

АРАБИ ХОЧУТЬ ПОРОЗУМІТИСЯ З ЖИДАМИ.

ЕРУСАЛІМ. — Арабські круги, і то навіть ті, що дотепер занимали непримирне становище супроти жидів, радісно зустріли пропозицію певної частини жидів, що під проводом свого лідера Варбура протиставлять поділові Палестини і створення малої, але окремої жидівської держави. Серед деяких арабів є погляди, що колиб вони получились і перемішались з жидами, то моглиб захопити вливи на цілому Близькому Сході.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
41-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Registered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Подорожчеські гроші три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На пів року	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Число з п'ятиці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На пів року	\$1.25	Six months	\$1.25
На три місяці	\$0.75	Three months	\$0.75
В Джерзі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На пів року	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІДПІЛЛЯ — ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ

„Пригадує собі польського соціаліста Артура Гавзнера, який казав: „Наперед я вродився поляком, а потім став соціалістом” і виголошував цілком несолідичні гасла. Пан Гавзнер був тим, який вилікував мене з соціалізму, що я в нього колись вірив”. Так пише у львівській „Ділі” Михайло Галбей, український ремісник і міщанський діяч. А, забираючи голос про справу польсько-українського порозуміння, стверджує у своїй статті фактами, що перед тим „порозумінням” було для українського ремісника і робітника „більше праці та змоги заробітку”, і приходять до такого висновку: „Тепер „нормалізація” вилікує багато наших ширших прихильників порозуміння з ріжних ілюзій”.

Разом з цією статтею Галбея про те, що поляки тепер далеко більше нищать українського ремісника, робітника чи дрібного промисловця, ніж це було до „нормалізації”, помістило „Діло” трохи сконфісковану передовицю, написану з приводу розв'язання польською владою Українського Спортивного Союзу (УСС). „Діло” добачує в тім дальший польський наступ на нищення українського життя, як теж змагання польської влади взяти під свою виключну опіку навіть розвиток українського тіловиховного життя. А далі пише ось що:

„Годі завзяти правду в папірці, бо розв'язання УСС не тільки припиняє діяльність установи. Воно бе в найнижчій організації клітини, відбираючи їм моральну підставу легальної праці, якою був УСС. А що в тих клітинах зорганізовані тисячі української молоді, в які проданий нами вчора розпорядок влади вносить заколот, рубом стає знову питання про такі форми вияву молодечої енергії, які вміщалися в легальних рамках та які проте не були згорі накидувані владою”.

„Діло” теж пригадує, що молоді кожної нації не „найбільш ексклюзивний чинник, чинник повний молодечої енергії, буйності, чуттєвих поривів, чинник, який незвичайно легко емоціонується та який мусить завжди знайти змогу виладувати надмір своєї енергії, мусить знайти такі форми вияву, щоб емоційний елемент грав у них не останню роль”.

Отже справа представляється так, що, як стверджують різні українські діячі, котрі були чи є прихильниками польсько-українського зближення, що від часу такого зближення українцям стає щораз тяжче жити, та що українській молоді не дає польська влада змоги самостійно жити і розвиватися навіть у ділянці — спорті. Чиж тепер можна дивуватися, коли ця українська молодь іде в підпілля? Чи можна дивуватися, що є люди, котрі замість дурити себе й інших угодним дурманом, звертають всю свою увагу й енергію на підготовку наших мас до революційного зриву?

БЕЗ ГРОШЕЙ НЕМА ПОЛІТИКИ

(Допис із Парижа).

Для війни треба грошей, грошей і ще грошей, — казав великий Наполеон. Але грошей треба в наші часи також і для ведення політики. Політичний діяч у сучасній державі мусить звертатися до маси, коли хоче прихилити на свій бік своїх ідей. Найкращий засіб політичної пропаганди, це преса, а часописи і книжки коштують великі гроші. В Європі та в Америці найбільші видавництва є в руках капіталістів, які через свою власну пресу хотять впливати на громадянство. Теперішні диктатори ріжних країн належно оцінили роль преси і за всяку ціну намагаються розвинути свою пресову пропаганду. Мусоліні ще 1915 року дістав великі гроші від французького уряду на свій щоденник „Попольо д'Італія”, в яким він обстоював участь Італії в війні на боці держав антанті. Про те, що Ленін, перед своїм відходом з Швейцарії в Росію 1917 року, дістав від німецького уряду 50 мільйонів золотих марок на пропаганду большевизму, писав після війни відомий німецький соціаліст Едвард Бернштайн. Знана річ, що Сталін на доручення Леніна пограбував державний банк у Тифлісі, бо большевикам треба було грошей на пресу і на підготовку „професійних революціонерів”. Цією стежкою пішов і Адольф Гітлер. Нашість порозумілися з магнатами капіталу — Тісеном, Крупом і ін., і дістали великі суми на свою організацію. Ленін, Мусоліні, Гітлер уміли „ховати кінци”, і про фінансові джерела їхніх організацій світ довідався тільки пізніше. Але французькому кандидату на диктатора, полковникові Деля Рокові, не пощастило. Деля Рок, провідник французьких фашистів, бувши в грошовій кризі, звернувся свого часу до голови правого уряду, пана Тардія, щоб той дав на його партію „Огневих хрестів” 20 тисяч франків що місяця. Тардіє погодився на це, і полковник Деля Рок ці гроші дістав із тайних фондів. Коли прем'єром став Ляваль, то субвенція Деля Рокові була зменшена на 10 тисяч франків місячно. Потім, коли головою уряду став знов Тардіє, Деля Рокові знов збільшено субвенцію на 20 тисяч. Все це було захищено, якби між самими членами „огневих хрестів” не настали спори. Коли організація „огневих хрестів” перетворилася на

„соціальну партію”, то з неї виступив між іншим також визначний помічник Деля Рока, Поццо ді Борго. Поццо ді Борго недавно вмістив у католицькій тижневик „Шок” статтю, в якій розкрив, що Деля Рок дістав на свою партію гроші від уряду, з тайних фондів. Ця стаття бувшого найближчого Деля Рокового співробітника впала, як грім з ясного неба. Всі ждали, що на те скаже сам полковник Деля Рок. Але він мовчав і мовчить. Зате заговорив бувший прем'єр Тардіє. Він заявив у пресі, що охоче дасть свої зізнання перед судом, якщо Деля Рок відважиться його позивати за образу честі. Деля Рок не звернувся до суду, а обмежився тільки тим, що звелів своїм підлеглим побити полковника Гійома, редактора тижневика „Шок”, що вмістив статтю про тайні фонди для „огневих хрестів”. Також за-

грозили листи посилено до автора статті Поццо ді Борго, отже він мусів з'явитися в пресі, що він цілком здоровий, що не має ніяких нервових хвороб і не думає про самогубство, а тому просить уважати його можливу смерть не як катастрофу, але за політичне воєнство. Після цієї сенсаційної заяви пресовий спір у Франції ще дуже розгорівся. Деля Рокові пошпорталася нога в момент дуже невигідний. Саме він і його партія гостро виступали проти „тайних фондів”. Аж ось виявилось, що він сам брав гроші з тайних фондів і за це робив політичні послуги міністрам. Наприклад, коли Ляваль вертався з Америки, то Деля Рок звелів своїм „огневим хрестам” витали його і робити з себе „захоплену масу”. Для партії Деля Рока ця пригода спричинила смертельний удар. Французи ніколи не підуть за таким провідником, що виявить себе перед громадянством смішним. „Сміх убиває” — це французька приказка.

М. М.

Д-р Кирило Трильовський.

ПОЛЬСЬКІ ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ ДО РОКУ 1864 ВКЛЮЧНО

III.

Повстання з 1830—31 року вважають польські вчені і політики, як напр. проф. Божинський і Р. Дмовський, великим злочинним, кажучи, що „Крулевство Польське” було такою державою, і витримавши довше, могло воно при кориснішій нагоді відірватися (напр. під час кримської війни 1854 р.) від Росії.

Історик і учасник того повстання Мохнацький і Божинський признають, що цілком його було відізнати „Русі” і „Літву”. Але ті краї мали не польську, а українську, литовську і білоруську людність. Викликає це повстання недосвідчена і незорієнтована молодь, а старші непотрібно потім (як і в 1863 р.) зосідиризувалися з нею. Молодь, викликаючи революцію, цілком не приготувала відповідного уряду, а старші непотрібно скликали сойм, що лише перешкодив, а панщини знести не хотів. На тім повстанні зискали дуже білоруси, бо російський уряд зніс у них полонізацію, а зискали як вони так і українці через знесення полонізаційної кураторії у Вильні, виленьско-

го польського університету та польського ліцею в Крем'янці. Російський уряд сконфіскував 2,349 маєтків емігрантів, а на „Літве” і „Русі” 2,890 маєтків тих поляків, що в якийсь небузд спосіб попирали повстання. Ті маєтності роздавав своїм російським генералам і іншим.

Центром польської політичної акції і культури стала тепер польська еміграція, піддержувана матеріально французьким урядом. В Парижі повстали дві групи. На чолі консервативної партії стояв князь Адам Чарториский, що мешкав у своїй палаті „Отель Лямбер”. Він мав усюди доступ і виконував цілу дипломатичну польську службу. Літви мали своє „Товариство демократичне”. З тих кругів вийшов Я. Заліський, котрий разом з А. Завішою й іншими розпочав 1833 р. партизанку проти Росії. Вона не увінчалася успіхом, бо селяни вилізували повстанців. Заліський утік до Галичини та пересидів аж до 1848 р. в австрійській тюрмі. Інших москалі вивішали чи розстріляли, а Завіша сказав перед смертю: „Кеди бим мав сто

літ жинь, — вшистке бим офіцаровав ойчизне!” (1834 р.). Шимон Конарський приготував повстання у Вилешині, а зловленого — по тортурі розстріляно у Вильні 1839 р. Жінок, що помагали повстанцям, били москалі різками, Гелені Новаковській оголили голову і в касарні під звуки музики дали 200 різок. Організація засуджена на 500 різок, сама собі заповиділа смерть. В „централізації” „Товариства демократичного” у Франції вийшов на верх молодий офіцер і історик повстання 1830—1831 р. Людвик Мерославський, предтеча — наскільки йшло про приготування військових польських кадр — марш. Пілсудського. Він мав стати на чолі загального повстання, що мало вибухнути вночі з 21 на 22-го лютого 1846 р. Але Мерославський завчасу арештовано в Познанщині, а австрійський уряд у західній Галичині поклявся — з браку війська, селянське ополчення (мазури) до помочі. На чолі того ополчення поставив тарнівський староста Брайль вилученого воєнка Якова Шелю. Селянським ватам наказано ловити і дідучих на ознаменні місця збору повстанців та відставляти до циркулу. Мазури горіли віддавна шаленою ненавистю до панів-дідичів та до мандаторів за їх звірства супроти селян, тож коли прийшло до сутички з повстанцями, перебрали міру... Вони кинулися в округах тарнівським, бохенським, ясельським і сьніпським на двори, більше як 150 тих дворів спалили та вимордували біля двох тисяч шляхти, звичайно сдох страсного знущання, бо що лютий панів навіть живцем палили перерізували. З того часу походить той жажливий жарт: „Валек! А ржний же го поволі, бо то бил добри пані”, та пісенька: На гардзюлку сенден, флякув видобенден, на мейсцу шляхціца сам шляхціца кем бенден! Панів називали мазури „поляками” та „дйрахами”, а про себе говорили: „Ми людзе царський”, „Поляк” — це було тоді для них образливе слово.

У східній Галичині побили селяни панів лише в Горожані Великій, коли останні до них вистріляли. Незадовго по тих неспоконях знесено малу краківську республіку як джерело бунтів та прилучено її до Австрії. В р. 1847 повісили австрійці у Львові польських революціонерів Вісньовського і Ракусинського.

Рік пізніше, в лютім 1848 р., вибухла революція в Парижі,

перекотилася через цілу Європу і оперлася аж о границі Росії. Була це так зв. „весна народів”. В Кракові вибухла революція 15 березня та по 41 днів австрійці збомбардували те місто. У Львові вибухла вона 18 березня. Тут зорганізовано в квітні „Раду народову”, але Відень вивірвав революції зуби, зносячи з травня панщину. Українці зорганізували у Львові „Головну Руську Рад”, почали видавати „Зорю Галицьку”, прийняли як герб золотого льва на синім полі, на прапорах жовто-блакитні краски (давні козацькі прапори були малинові), а як гимн пісню „Мир вам, браття” І. Гушалевица.

Внаслідок неспокоїв, викликаних польською гвардією народовою, австрійський генерал Гамерштайн збомбардував 3 листопада Львів, а мурі спаленої тоді академії дарував австрійський цар у кранціям міста Львова у „Народній Дім”. Мерославський іше на весні осягнув у Познанщині дві малі перемоги, а потім командував революційними військами в Баденщині (Німеччина) та на острові Сицилії в Італії. Під час боротьби мазурів під Кошутом проти Австрії (1849 р.) оснували поляки в Угорщині свій легіон (1,500 люда) під командою генералів Дембінського і Вісоцького, а ген. Бем командував навіть мадярами щасливо в Сегеді. Але цар Микола вислав Австрії на поміч 200,000 війська, мадярів побили, а ген. Бем утік до Туреччини. Щоб його не видали турки москалям, він перейшов на музулманство та став турецьким генералом (папою).

„Весна народів” не принесла полякам користі. Вони, налякані різною та знеохочені знесенням панщини в Галичині, не поперли революційного духа, як треба. Навпаки, більшість шляхти (напр. маркграф Вельопольський) звернула всю свою надію на словянську реакційну Росію.

(Кінець буде).

Грошеві засоби.

— Чоловік повинен тільки так одягатися, як йому на це грошеві засоби дозволяють.

— Очевидно, але я рішучо не є прихильником культу наготи.

Жидівська філософія.

— Пане Моріє, ви знаєте, чому лебідь співає перед смертю?

— А, що, ви хотіли, щоб він співав по смерті?

ДВА ПРИЯТЕЛІ

(3)

Пес водив очима по окружающих недужо. Тихенько скімлів і скавулів. Підсунувся ближче до лежачого і лизав його руки. Коли побачив, що палець його пана здригнувся при безсильній пробі покласти на голову вірного товариша, всунув легенько свій палець в його долоню і вже дежав тихо. Тільки час до часу сильна дрож пробігла кудлате тіло собаки.

Ще п'ять мінут, і лисоскок покинув цей світ. Артим підвівся поволі і відійшов. Дістав нову роботу. Для небіжчика треба було викопати гріб. Казали копати в куті бідаків, де ховали людей без маєтку, самобитників і волоктигів. Копав там, де незабаром хтось і для нього викопав яму на вічний спочинок.

Коли Артим вийшов з шопи, побачив оперту об стіну коло дверей молоду дівчину. Вона також була одною з товаришів комедіантів. Насилу держалася просто. З блідого, неначе в болю закаменілого, аніж гляділа несподівано на

Артима пара великих чорних очей, неначе питалась, чи є яка надія. Лице старого знов було таке, як звичайно, цілком байду. Та в тім лиці таки було щось таке, що стрівожена дівчина неначе вчитала, який кінець. Стряслася, увійшла до шопи і, крикнувши пронизливо, впала коло небіжчика. То була його любка.

Артим копав гріб. Копав його під дахом віток старої липи. Тяжка то була робота. Між грубим і густим корінням липи треба було викопати і вирубати яму таку велику, щоб влізла домоваина, в яку сам Артим при допомозі столярів вкладав небіжчика. Біденьку домовину не Артим і ще три хлопці зсела. Родина небіжчика йшла за нею. На кінець ішов пес. Вглядав змарнілий, бо ввесь час лежав коло небіжника, не рушившись з місця. Ввесь час не їв нічого. Зробився ворогом людей. Хто втягнув до нього руку, хочби на те, щоб його погласкати, він гаркав і скалив зуби. І з родини небіжчика не дав нікому приступити до себе.

Над небіжником виспалі могили і ще цей динни родина комедіантів пішла далі, в поті чола, зверху сміючись, в душі плачучи, заробляти на гіркий свій хліб. В селі ніхто не знав, звідки вони прийшли, і ніхто не знав, куди пішли. Вони знали, що могили свого хлопця вже ніколи не побачать. Може й неодоно з товариства скінчило так страшно, як те молоде життя, що лишилося в могилі, викопаний Артимом. Таке то те життя, комедіантів, що живуть і вирають, розвеселиючи других.

Пса комедіанти також забрали з собою. Він знав ріжні штучки і помагав їм заробляти. Не легко було заробити його з кладовища. Люди сміялися, взяли на посторонок, посадили на возі і прислали до драбини. Пес поїхав.

Другого дня, коли Артим пригнав худобу з пасовиска і

підійшов до своєї хати, побачив під порогом чорну кудлату собаку. Побачивши його, собака встала і трівожно замахала хвостом. Притім жалісно заскімліла. Це звучало як неспіле питання.

Артим здивований став придивитися небувалому гостеві.

— То хіба собака комедіантів, — погадав собі.

— Що ти тут робиш? — крикнув. — Марш звідси!

Коли пес не вступався, лиш даві махав хвостом і жалісно скімлів, старий тупнув ногою і повторив:

— Марш! Зараз іди до своєї хати!

Собака згорбилася, скулилася. Глянула ще раз в суворе лице старого, взяла хвіст під себе і поволі відійшла по хату.

Скористав з першої нагоди, щоб втекти, — бурмотів Артим, переступаючи поріг своєї хати. — Буває, що со-

бака лишається там, де поховали його пана. Може й він прийшов на могилу хлопця. Його люди будуть шукати, бо він їм потрібний. Здогадаються, де він. Прийдуть сюди і вб'ють.

Артим запер за собою двері, скинув шапку й опанч. Ногою притягнув стільчик до стола і на столі поставив свою вечерю: хліб, сало і сир.

Зачав їсти. Із без смаку, як звичайно від хвилі, коли здох його пес. Нині було ще гірше. Коли звичайно проковтнув бодай пару кусочків, нині ї дивитися не міг на їжу. Поклав ніж назад на столі і їжу відсунув далеко від себе. Шетинисту бороду спер на долоні і гляді перед себе в порожню.

Так сидів, покінений цілим світом. Якби коли нагло змирав, то ніхто живий не бачив його в годині його смерті. Ні така нужденна собака, як пес комедіантів. Як би

умер в зимі, то пройшов би не один день, може й не один тиждень, заки би в селі помітили це.

За ціле життя Артима кризь його голову не пройшло стільки думок, що в останніх днях. Смерть собаки зіпхала старому з того шляху, яким він шкандибав ціле своє життя. Смерть Босого була для Артима те, що для старого, бездітного, смерть жінки, яку він дуже любив і з якою в найліпшій згоді жив довгі літа. До цієї пори Артим смерті не боявся. Про свою смерть думав таксамо байду, як про своє життя. І на землі не було йому добре і не надіявся, що на тім світі буде інакше. Що лиш від смерті Босого став боятися смерті. Боявся, що буде вмирати самотнім.

Глянувши на хліб на столі, вдарився долонею в чоло, бо погадав добре:

— Пса може голод пригнав до мене! Я повинен був зараз кинути йому щось зїсти.

Підвівся тяжко, підійшов до дверей і відчинив їх. В тужмий пес був коло нього. Окружляв його ноги, вимахував хвостом і якими очима гляді на нього, неначе просив:

— Ходи! — сказав Артим. Пішов до стола і відлунав ку-

стик хліба. На прилічку ще стояло троха молока: рештка снідання. Старий накришив до молока хліба і поставив посів під стіл. Собака, котра так довго не хотіла їсти, тепер лакомо кинула на страву, подану їй тими руками, що її пана спустили до гробу.

Коли пес вже зїв і вилизав до чиста, Артим гукнув до нього:

— Тепер іди! Марш! Вже не здохнеш з голоду, заки знайдеш своїх. Пес дивився на Артима, махав хвостом і не відходив. Артим ногою поволі випхав його за двері.

Старий сів на ліжку, ще хвилину туманів і ляг. Йому однаково було: лежати, чи сидіти. Відкопи його собака здохла, він однаково не спав. Та від того, що від рана до вечера стояв під соною, боліли його ноги. І лежачому думки плели жвавіше і складніше, як сидячому. Вдивлявся в п'яту і слухав, як виве вітер, що потрясав стінами його ліпняки, слухав, як тяжкі краплі дощу б'ють по його шибках. Нараз чут, під дверми скімліть. Став наслухувати. Не чути нічого. Обернувся на другий бік. Хотів спробувати, чи не всне. За дверми знов заскімліло. (Дальше буде).

Всі друкарські роботи для відділів У. Народного Союзу замовляйте

В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ” 81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

3 ДНІ

ВЖЕ НЕ ДІЛАЄ.

Пише один з читачів „Свободи”: По правді сказати, на мене вже не ділає новинка, що „в Соведах застрілили шістьох людей”. Овва, шістьох людей! Ми знаємо, що там уже нераз розстрілювали п'ятьдесят, сімдесят, а коли добре пішло, то й сотку одним махом. А тут лише „шість”. Це так само неінтересне, якби хтось, наприклад, сказав, що „біля 34 вулиці в Нью Йорку побудували дім на шість поверхів”. Ми знаємо, що в тій околиці вже побудували „Стейт Емпаер Билдинг”, що має 102 поверхи.

В цьому багато гіркої правди. Світ так привикає до тих злочинів, які діються тепер у Соведах, що злочини вже на людей шораз менше й менше ділають. Дехто вже лише здивується плечима і вважає советських громадян за таких дикунів, що над ними не варт милосердитися; а дехто з досади лиш воркне: „Добре їм так! А вони чого мовчать і мов барани чекають смерті?”

Людське серце це наче чаща. Воно може змістити тільки певну кількість терпіння, а не більше. Коли серце переповнюється терпінням до краю, то тоді настає або вибух, або одеревіння. Одеревіння настає тоді, коли людина не має найменшої нагоди боротися зі злом; коли за суджена бути нічим свідком.

Втікач із Соловецьких островів, Аляхнович, якого спомини друкує львівське „Діло”, розказує, що на засланні агенти ГПУ розстрілювали на подвір'ю, перед очима всіх засланців, по кількадесяти людей щодня. Зпочатку це глядачів потрясало. А згодом вони дивилися на це без найменшого душевного зворушення. Дивилися дерев'яними очима на те, коли розстрілювали їх найближчого товариша, який попереднього дня з ними разом на тапчани спав. І так, дивлячись, вони дивувалися собі, що хоч розуміють трагізм цього всього, то вже його не відчувують.

Таке душевне одубіння починає знаходити на декого з нас. А всеж ці жертви це люди, з серцем, душею, почуттями, радіощами і смутками. А передісім, серед них є багато наших рідних по крові братів і сестер, „вмираючих”, може мріяли про кращу долю батьківщини й ці мрії пересіли нам у спадку, до виконання.

ХИТРІ МАЛОРОСИ.

„Хитрий малорос” старається всіх перехитрити і замислює здобувати щось зусиллями, боротьбою, він старається дійти до цього якимись бічними стежками. Треба признати, що деколи малоросові вдається перехитрити свого противника. Ось раз поїхав такий малорос до Москви і там зупинився на вулиці та почав рахувати голуби: „раз, два, три”... Та втім застукав його капца: „Ти, малорос, що делаєш?” „Рахую голуби”, відповів малорос. „Разве ти не знаєш, що считать голубов нельзя і за каждою голубою ти должен заплатити адово рубль?” Гаварі, сколько ти насчи-

тал?” Малорос замнявся, застрахився, а далі взявся за свої „хитрощі”. „Я нарахував три голуби”, відповів. Кацап забрав від нього три рублі і пішов. А малорос, почувшиш потилицю, подумавши та пожалувавши хвилю за трьома рублями, задоволено накінець засміявся: „А всеж таки я його обдурив. Бо я нарахував вісім голубів, а заплатив тільки за три”.

В Америці завязали кацапи свою „фашистську організацію”. У Нью Йорку, в українським Домі, навіть улаштували віча. І щож думаєте: хто є найревнішими робітниками в тій організації? А хтож би, як не хитрі малороси. Вони то вихаються між українцями, розпихають між них лютючки і літературу московських фашистів, та в їх імені нас усіх заповняють, що „московські фашисти визволять Україну з большевицького ярма”.

Не переконаєте тих малоросів, що колиб московські фашисти й „визволили” Україну з большевицького ярма”, то відразу наложилиб їй своє ярмо. Не поможе тим твердолобим малоросам докази з історії, що царське ярмо, большевицьке ярмо, чи п'яноване фашистське, все буде одне і те саме. Всі вони для нас однаково небезпечні, всі вони нас однаково давили і нищили і зі всіми ми повинні однаково боротися.

На всі ці аргументи хитрий малорос має свою відповідь: „Аби тільки викинути большевиків, то згодом ми з фашистами вийдемо якоесь налад”. Одним словом, дурнобачний малорос думає, що йому вдасться москаля перехитрити і він замислює „вісьмох рублів, заплатити тільки три”.

„ОЧІ ЧОРНІЯ”.

Американські власті не впустили на американську землю „руську красавицю” Галину Орлову, а, потрапивши її два дні на Еліс Айленді відправили назад до Парижа, звідки вона приїхала. Причиною цієї відправи є те, що „руська красавиця”, „небажаний характер”.

Орлова вже була раз в Америці впродовж двох літ. Тут вона ввійшла була в дружні відносини з „королем” протестувальних домі, Лючіоном, якого американські власті вже засадили да арешту. Потім Орлова вийшла до Європи і тепер знову приїхала до Америки на „гостинні виступи”, але її вже більше не допустили.

Видно, американським властям уже також набридло московські „Очі чорнії, очі страснія, как люблю я вас”, „Ох раз, еще раз, еще много, много раз”, або „Слі, пелі, пелі, елі і абратно улетелі”. Московська культура вже так просякла американську націю, що навіть урядники на Еліс Айленді підспівують собі під носом:

„Ти, халера, паді проч, Кавалера не мароч. Как такому кавалеру Да любіть таку халеру? Паді, паді, стерво, проч!”

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БЕЙОН, Н. ДЖ.
Інформації про Соціальне Обезпечення.

Роберт А. Рудерфорд, завідувач бюро, яке відкрила в Бейоні Рада Спільної Опіки, повідомляє українців Бейону, що закон про обезпечення на старість відноситься як до громадян, так і до тих, що не мають американського громадянства. Він теж подає, що бюро дасть кожному українцеві даремно точні інформації про обезпечення на старість. По ті інформації треба звертатися на адресу: POST OFFICE BUILDING, ROOM 206, BAYONNE, N. J.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Для 7-го серпня б. р. номер у 41-шм році життя Василь Шапола, член Тов. Рогатинщини, від 396 У. Н. Союзу, в Півсбургу. Покійний походив зі села Диманів, повіт Рогатин. Поширю жєну і двоє дітей. Покійний був добрим Союзцем і діяльним членом у відділі, та застїгав помагав своїми жертвами народній добрій справі. Похорон відбувся в понеділок, дня 9-го серпня. В. П. П.
Іван Катричак, секр.

ВСІМ ВІДОМА РІЧ, ЩО ОДНОЮ З НАЙПОЧИТНІШИХ КНИЖОК Є ПРИГОДИ ДИТЕКТИВІВ. Усі їх читають і люблять. Фактом є, що найвизначніші люди, котрі все дуже заняті й багато читають, купують ці книжки, які вони читають для розваги. Як почнете читати пригоди детективів, то вони вас так захоплять, що не покинете їх читати, поки не скінчите.

Книгарня „Свобода” дає спеціальну офєрту на такі детективні новелі:

ШЕРЛЮК ГОЛМС ЗНАК ЧОТИРЬОХ НЕЗВИЧАЙНИЙ ЗЛОДІЙ
КРІВАВИЙ ШЛЯХ ПЕС БАСКЕРВІЛІВ СУД ЧОТИРЬОХ

Всі вище подані книжки разом можете тепер на-
бути у „Свободі” за **\$1.25**
„СВОБОДА,” 83 GRAND ST. (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВРАЖІННЯ З ЛЕНІНГРАДУ.

(Докінчення).

Кожний, здається має гроші, однак не можна нічого за них купити. Пара черевиків коштує 250 рублів, склянка кави і кавальчик тісточки 3 і пів рубля, фляшка дуже поганого пива 2 рублі. Кожний раз, коли я йду до міста, люди приступають до мене і хотять робити зр, мною безцєс, хотючи відкупити від мене убрання. Я не розумію, що ті люди не застановаляються над тим, у чім я сам остався, якби їм усе з себе продав, чи вони все з мене здерли. За убрання можна тут дістати десять разів стільки рублів, що воно коштувало доларів. Тому я випродую їм усю стару одєжу, яку лише знаходжу в своїй переносній гардеробі. Новішого убрання не продаю, бо ті російські гроші не мають ніякої вартості. Одна одинока річ, котру я за гроші, що походять з того бізнесу, купую, є російське ливо і обід або вечеря, коли я є в місті. Приглядаючись до того всього, скажу, що коли хто по моїм повероті до Америки згадає мені про комунізм, то нехай стережеться, щоб не дістав добре поза вуха. Якби так я мав лишитися в Ленінграді, то скочив би додому, або волів би таки втопитися по дорозі. Коли там хто Вам, Тату, згадає за комунізм і зачне його хвалити, то покажіть йому цей лист. Я ніколи не думаю, ані не силуюсь мені, щоб аж так эле було в Ленінграді. Я був трохи стонронничий і стояв по боці комунізму, заки виїхав зі стейтів. Та тепер, переконавшись на власні очі, що таке комунізм, мушу заявити ся сильно проти нього. Я часто дякую Богові, що Ви прибули до Америки. Люди в Америці не знають оцінити, що вони, знаходяться в далеко кращім положенні від пересічного європейця, а тим більше від советського громадянина.

Місце, де можна ще в Ленінграді сяк-так забавитися, є „Інтернаціональний клуб моряків”. Тут можна подибати моряків з цілого світу. Сам клуб це гарне, приміщення. Є там велика, гарна салья до танців і на фільмові вистави. Тут можна бачити гарні танцювальні команди з колишніх військових родів. Тут вони танцюють і дають різні вистави. Фільмові образи це сама пропаганда. Ізидмо в босах що дня по кращих частинах міста, до давніх царських палат, літньої палати, або палати Петра Великого на побережжі Фінського заливу. Ті палати незвичайно гарні, багато оздоблені і дуже артистично викінчені. Чогось подібного я ще не бачив. Стіни пооббичані шовком, всюди блищить золото. Дорогоцінні малюнки й образи висять іще на стінах тих палат. Багатство, велич і краса тих палат такі, що тяжко повірити, що це дійсність. Нарід цей мусів колись бути дійсно на низькій ступні невільника, щоб достарчити бившим російським царям тих казкових сум, котрі були потрібні на здвигнення тих палат і їх прикраш. Проте в розмовах з інтелігентними москалями, котрі мають звязки з американською амбасадю, я мав нагоду почути, що відносини в Росії під цю пору гірші, як були колись перед війною. Наясумніше те, що люди, котрі хотілиб виїхати з краю, не можуть цього зробити, бо уряд не дозволяє на це. Ніхто не може вийти поза границі Росії, навіть американський громадянин, коли стратить свою візу і паспорт.

Нарід у Росії є свідомо про все неврно інформований. Він не знає, що діється в широкім світі, як і що є в Росії. Російська газета „Правда” друкує завжди лише неправду. Як може нарід довідатися про щонебудь і знати щонебудь об'єктивно, коли уряд контролює все. Коли я кажу, що все, то розумію, що уряд контролює все, почавши від одєжі аж до самої особи і того, що вона має робити, де жити, що їсти, а навіть, як думати.

Москалі, беручи загально, це гарні люди, але дуже низь-

ко стоять під оглядом культури і є неосвіченими у кожній річ, що прямо жаль робитися. Я міг би написати цілу книжку про це місто, коли би було настільки часу і заходила до того потреба, та про те, що тут бачу і чую. Я сподіваюся, що вже з того короткого мого листа буде мати якийсь поняття про життя в Росії, і коли прийде Вам до якоїсь дискусії про Росію з кимнебудь, або почуєте, що інші говорять про комунізм, тоді згадайте хоч про кілька справ, які я тут Вам написав про Росію. Я був по цілім Ленінграді і в його околиці і тому, що знаю по трохи російську мову, я довідався і знаю більше про Росію від усіх інших на кораблі, крім хіба самого амбасадора. Я не писав тих рядків тому, що маю якийсь упередження до Росії. Навпаки, мені жаль російського народу. Російський уряд у мой опіні, це щидо інше, а лише зграя бандитів і рекетирів. Я не відважився написати Вам того листа з Ленінграду, та ми власне їдемо з амбасадором і з його родиною до Гельсінгфорса, Фінляндія, і я вишлю цей лист на почту з того міста. Російська цензура конфіскує всякі листи, що виходять з краю, в котрих пишеться щось некорисне про російський уряд.

Ми були в Естонії, котра була колись частиною Росії перед війною. Яка тепер велика різниця між тими краями! В Таліні, головнім порті Естонії, все модерне, чисте, а нарід гарно прибраний, як в Америці. Естонія це гарний край, і можна жити в ній, подібно як в Америці. Одинока ріжниця це мова та те, що Таліні є дуже старинне місто. Своїми початками воно сягає ще до 12-го століття.

Іншим разом постарося Вам написати більш особистий лист, а тимчасом цілую всіх.

Зенон.

Хай тепер читають цей лист запоморочені большевицькою дурійкою наші червоні і півчервоні. Хай читають його всі українці та молять Бога, щоб

визволив наш нарід з того пекла.

Лист цей поданий у вірнім перекладі, бо оригінал писаний по англійськи і знаходиться в мене.

Укр. кат. священник.

ТРІВОЖНІ ВІСТІ З РІДНОГО КРАЮ.

Хто слідить за останніми вістками з рідного краю, того мусить находити тревога за наш нарід. Прямь кров стинається в жилах, коли читаємо, що вороги виправляють з нашим народом. Читаєш і питаєшся сам себе: Доки ти, народе український, будеш терпіти ці зневаги на своїй святій землі? Мабуть уже недовго. Бо вкупі із знуцаннями ми дістаємо також вістки, що український нарід на всіх ділянках організується, горнеться у велику національну силу, яка вже незадовго стане до великого національного зриву за свої національні права.

До цього зриву ми всі мусимо готовитися. Ми повинні з одного боку мати добру віру в наш нарід, а з другого боку не повинні закладати рук і задовольнятися лиш тим, що „нас ворог не знищить”. Віні справді нас не знищать, але лише тоді, коли ми будемо боротися проти його заходів нас знищити. Одним словом: тоді, коли ми будемо працювати і жертвувати для ідеї — кожний те, що може.

Приглянувшись як слід до нашої еміграції, побачимо, що вона справді дещо виконує з своїх національних обов'язків, але не зовсім. Ще багато байдужості є серед нас і ця байдужість спиноє нашу визвольну акцію та у висліді дає малі користи, як моральні, так і матеріальні, для визвольної акції.

Минулих літ ми спромогалися бодай час від часу на протести, демонстрації, походи, що мали заманіфестувати нашу солідарність з нашими братами за океаном, а також мали здемаскувати „ворога” в обличчя культурного світу. А тепер чомусь про протести нічого нічого не говорять, бо, мовляв, „протести нічого не помагають”. Я вірю, що воно фактично так не є і протести таки щось помагають, а крім того такі протести нас самих з'єднують і скріпляють моральні для дальшої праці. Протест ми повинні далі переводити і демаскувати наших ворогів, а також при тій нагоді збирати фонди на підмогу нашим борцям на рідних землях.

Ці герої не шадять нічого, включаючи своє власне життя, щоб загородити шлях ворогові. Революційна боротьба видала такі світлі постаті, як Білас і Данилишин, а також десятки інших, перед якими тепер ми всі клонимо в пошані свої голови. Таких героїв має наша нація більше і вони ще живуть та борються з ворогами. Ми повинні їм допомогти, а не чекати, аж їх повісять! щодня тоді клонити перед ними голови. Злимо всі наші гадки й енергію, гуртуємося в організації, творім національну силу, борімся за право українського народу на його життя.

Гавриїл Туркевич,
Сиракуз, Н. Я.

В задушну суботу.

До панотця приходить селянка.

— Прошу егомосця, можеб ви „освітили” нам воду в хаті.

— Щож, може якась нечиста сила причепилась до хати?

— Так, коморник (збирач податків).

Негус на вигнанні.

Негус до бувшого цсаря Вільгельма: Але чому ти, брате Вільгельме, мусів тікати з Німеччини, цього вже я не розумію. Таж тобою не опікувалася Ліга Націй!

Д-Р МІЛАН МИЛОВИЧ

(З нагоди відкриття його лікарського офісу у Філадельфії, Па.).

Імя лікаря д-ра Мілана Миловича є українцям добре відоме ще від того часу, як він був 15 літ лікарем у Півсбургу, де вважали його справжнім приятелем українського народу. А треба знати, що д-р Милович є родом з Югославії. Це серб з походження, що цілим серцем і душею зрісся з українським народом. Виїхавши на довгий побут до Європи, він не тільки продовжував там медичні студії, але також віддався поважним студіям з українознавства. Він почав теж збирати пам'ятки української старини і видав на це величезну суму грошей. Зате його дім у Медфорді, Нью Джерзі, який він назвав „Запорожжям”, славиться сьогодні чи не найбільшою у світі приватною збіркою різних українських мистецьких творів, особливо козацьких пам'яток. Є це свого роду український приватний музей. Це дім, у якому панує козацький дух, з якого лише козацької старини.

До цього треба додати, що д-р Милович одружився з родженою і вихованою в Америці українкою, яка теж допомагає своєму чоловікові в його праці збирання українських пам'яток та старается надати своєму домові правдиво український, щирий і гостинний характер.

Колиж тепер довідуємося, що д-р Милович розпочинає у Філадельфії лікарську практику, то можемо тільки поградувати філадельфійським українцям, що матимуть між собою не тільки доброго лікаря, але й щирого та завзятого українського патріота.

ВІЯЛЬЦЕ КОЛИСЬ І СЬОГОДНІ

Коли побачимо в якійсь еспанському місті сеньору на корсі в балевоу шалі, або в театрі, як охолоджуються віяльцем, або як ним бавиться, лише втаємниченим дає знаки, ледви чи нам прийде на думку, що цей „щит краси”, як називають віяльце, первісно не був нічим іншим, як листком або крилом птаха, чи гилькою. І всяка назва віяльця в китайській мові зводиться до листка, крила або пер. Первісні люди-дикуни вилмдлювали пальмові, льотосові чи бананові листки у прали-ска і охолоджували собі ними тіло, розпечене тропікальним спеком. Листок вистарчав у тих прастарих часах. А в 17-му столітті після Христа? До яких мистецьких помислів довела природна потреба охолоджуватися! Про віяльце маркізи Помпадур, любовниці французького короля Людовика XV., читаємо, що робили це віяльце дев'ять літ, а коштувало на нинішні гроші яких десять тисяч доларів. Для народів природи віяльце було чимсь таким необхідним, як нпр. для нас сірник, коли тимчасом у часах французьких королів Людовиків віяльце відіграло важну роль у політичних інтригах і любовних пригодах. Махати ним, щоби прохолоджуватися, вже не було його метою. А якими віяльцевими прикметами визначалася французька революція! Як віяльцеві моди вводили англійці! Француз С. Бльондель написав історію віяльця всіх народів і всіх часів. Всякого багатства природи, всякого люксу мистецтва для цього „щита краси”.

У Кишеневі, головному місті румунської Басарабії, відбувся цікавий шлюб 90-літнього генерала бувшої царської російської армії з 80-літньою Вірою Дяченко. Життя обох „молодят“ виглядає на справжню повість.

В 1877. році царський гвардійський полк машинував до Болгарії. В Кишеневі губернатор уладив бал для того полку. На балі молодий гвардійський капітан Маршак зазнайомився з гарненькою Вірою Дяченко, дочкою басарабського поміщика. Обое залицялися від першого погляду. Та Вірчин батько відмовився віддати дочку за Маршака. На другий день Маршак пішов далі походом із полком.

Даремне старався нещасливий офіцер згинув в боях болгарської війни. Як вернувся до Росії, перенесли його до далекої залюги на Сибірі. Як вибухла японсько-російська війна, перестав доставати вістки від коханої. Потім прийшла світова війна. Маршак був уже генералом. Із упадком царату і з вибухом революції попав у крайню нужду, як і багато інших його старшин. Без одного рубля в кишені втік у Туреччину — вже було йому тоді 70 літ. Бував по європейських державах і жив лише з ласки земляків. Вкінці поселився у Франції.

Та ще раз усмінулося йому щастя. Один приятель дав йому кілька тисяч франків. Із ними грішми поїхав старий генерал до Монте Карло — і виграв у касині величезні гроші. Тепер мав уже лише одно бажання: побачити Віру Дяченко, якої не забув за стільки літ незavidного життя. Став шукати її при допомозі румунського посольства в Парижі та вкінці довідався, що Віра Дяченко ще живе. Жила вона в Кишеневі у нужді. Не вийшла заміж, остала вірна своєму нареченому з давно минулих літ.

Тому то старий генерал відїхав до Румунії та після 60-літнього вичікування і туди побачив свою Віру. Обое згодилися повінчатися.

7 ПІСЕНЬ на ФОРТЕП'ЯН

“MELODIES OF UKRAINE”

1. Українська Думка, Присовського . . . 55ц.
2. Українська Шумка, Зентарського . . . 50
3. Сонце низенько, вечір близьенько (концертове) . . . 75
4. Закувала та сива зозуля . . . 50
5. Засвітали Козаченьки . . . 50
6. Козак . . . 75
7. Ще не вмерла Україна . . . 35

Разом . . . \$4.00

Цих сім пісень Кигарія „Свободи“ продає за . . . \$2.00

“SVOBODA”

83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1938 РІК

Золотоверхий Київ.

Гетьман Іван Мазепа.

Ці Календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величина календарів 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарієм 3x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день падає імя святого, пости зазначені рибною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скалярі повинні на цей рік для своїх покупок роздавати ці календарі. — Ці календарі можна набути в кожній українській кигарії в Америці. Хто не годен дістати від свого агента, або кигарія, повинних календарів, хай пише впрод до нас на прохачу адресу. — В нас є великий склад різного роду календарів і святинних карток. Агенти, скалярі й інші хай пишуть по безплатній картці до: 133-UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

ДОСТУПНІ В КОЖДІЙ ГОДИНІ

Нема потреби зважати на годину, бо наші услуги є доступні негайно в кожній порі дня чи ночі, бо ніхто не може передбачити, коли йому випадє якась пекуча потреба.

Пам'ятайте також, що наші услуги є доступні для кожного в такій мірі, як і доступність щодо часу.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

ЧИТАЙТЕ УКРАїнські КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШІЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЯЗВА ПІВДЕННИХ КРАїн — САРАНА

Південні країни мають свою язву — сарану. Є вона два цалі довга, зверху сіро-зелена, здолу червоно-нава. Гніди крила на кінці мають темну пляму, задні ноги довгі, пристосовані до скакання. Перед ротом має гострі щипчики, якими нищить усяку ростициність. Де впале сарана, оставляє по собі пустку. Батьківщина її тягнеться північною Африкою, Еспанією, південною Францією, Баварією та Швейцарією. Також Волинь і Наддніпрянська Україна нераз дуже потерпіли від тих пажерливих комарів. В 1859 і 1860 році навістила була сарана подекуди теж Галичину та Угорщину. Сарана первісно вилягається на багниках, в очереті, відкіля опісля переходить на сухі поля. Рої сарани бувають нераз і кільканацять миль завдовжки, що заслонюють сонце, білий день замінюють у північ. Коли впадуть на яку околицю, вкривають землю грубою верствою. За короткий час під пажерливими щокми зникає збіжжя, трава, листя дерев. Тріскіт журиуючої сарани подобає на тріскання величезного вогню, роздуваного вітром. Так перелітає сарана з околиці в околицю, полишаючи поза собою пустку. Тоді в такому краю лютує голод і пошесть, бо багато сарани гине, а тоді гниє та затроує повітря.

Самичка зносить у мягкій землі по сто яечок, із яких у найближчу весну виколоується молода сарана і зараз починає жертви дрібні билинки. Така молода сарана вилазить по стеблі вгору, завішується на задніх ногах і їсть наче нанята.

За саранею летять стада птахів, головню шпаків і пожирають її на лету. Тому то в Туреччині цього птаха вважають святым; про нього кажуть, кажуть, що вбиває 99 що вбиває 99 саран, а що йно соту зїдає.

Найкраще це можна нищити сарану, вигублюючи її яечка, які можна знайти в місцях, де лежить багато мертвих самичок. Яечка, що їх самичка зносить грудочками (150 до 200 штук) з кінцем літа та з початком

ЗБОРИ КОМІТЕТУ „ДНІ УКРАїнської ЖІНКИ”

В СЕРЕДУ, ДНІ 25- СЕРПНЯ (AUGUST) 1937 РОКУ

в годині 8-мій вечір в приміщенні ОДВУ на 6-тій вулиці в Нью Йорку.

Просимо всіх представниць українських національних жіночих організацій прийти на ці збори. На цих зборах обговоримо справи зв'язані з влаштовуванням цього Дня.

Комітет.

ВИПАНИ, НЬЮАРК, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

осени неглибоко під землею, треба збирати накуп та палити. Сарану в новіших часах нищать кидаючи на неї вогонь із літаків, або трійливими газами. Деякі африканські народи (етіопці) ловлять сарану, прахять її і їдять. Мелють також засушену сарану на муку.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЇНІ

БРИДЖПОРТ, КОНН.

З ювілею на інвалідів.

На 25-літній ювілею подружжя в громадян В. Шербатюків, не зважаючи на деякі місцеві перешкоди і непорозуміння, на поклик гром. Д. Чернявського переведено збірку на українських інвалідів, що втратили своє здоров'я в обороні Української Держави. Збірка принесла суму \$7.50. Жертаували: Л. Бих, П. Дудко, М. Фіняк, Пилипчук, Д. Чернявський, М. Галькевич по \$1; В. Папроцький, Т. Красісцький по 50 ц.; дрібними 25 ц. Гроші переслали через Об'єднання на призначену цідь.

М. Галькевич.

ЧІКПІ ФОЛС, МАСС.

На визвольну боротьбу.

В часі гарного весілля, що відбулося 8. серпня ц. р. в українських громадян М. і Р. Федорів, у яких виходила заміж їх донька Катерина за Миколу Волчака, П. Пилипів побажав молодій парі всього добра і притім згадав за рідний край та попросив гостей зложити на визвольну боротьбу жертви. Зложили: М. і К. Волчек \$2; по \$1: М. Федорів, Загайкевич, М. Пукіш; по 50 ц.: П. Пилипів, Д. Шабан, М. Мельник, Онош; по 25 ц.: Шило, Е. Кондалевич, І. Андрусик, М. Чубанський. Разом \$8. Гроші вислали через Об'єднання на визвольну боротьбу.

П. Пилипів.

Інспекція.

До полку приїхав генерал на інспекцію. Входить до полкової кухні й потягнувши носом, питається:

— Що тут так смердить? Куховар закикується:

— Та... голошу слухняно... що то від капусти, що там у бочці...

— Ага! Так значить, це капуста пахне...

Наші діти.

— Ти чого, Ромчику, плачеш? — питається батько вісімлітнього сина.

— Аа, мене болять зуби, а сьогодні нема науки в школі...

— Маєш файну корову, Фесько.

— Йди ти, баламуте! Гадаєш, що я не знаю, що ти кожній дівчині так говориш?

На літницю.

На літницю в Яремчу каже господиня до своєї кухарки: — Ви вже непотрібні в моєму пансіоні! — Ах, ваші гості, пані, одушевлені тим, що я варю. І дять по дві порції. — Саме тому! — каже господиня.

Сусідки.

— Я чула, пані Писката, що ваша донька заручилася? — Так, пані Язката, але вона знову розійшлася. — А-а... Хто є той щасливчик?

ДРІБНІ ОГолошення

На всіх імпрезах і весіллях „Радлова Оркестра”
М. А. СЕРБІНСЬКОГО
Обслуговує і найбагатіших.
169 AVE. A, NEW YORK CITY.
Телефон: ALgonquin 4-4952

Д-Р Е. Я. МИХАЛЕНКО
ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
1605 W. CHICAGO AVENUE
(cor Chicago and Ashland)
CHICAGO, ILL.
Урядові години:
9-10; 1-4; 7-8.
Office phone: Seeley 5004
Res. phone: Van Buren 1126

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАїнський ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12
вечір від 6 до 8, а в неділю
рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАїнський ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАїнський ПОГРЕБНИК

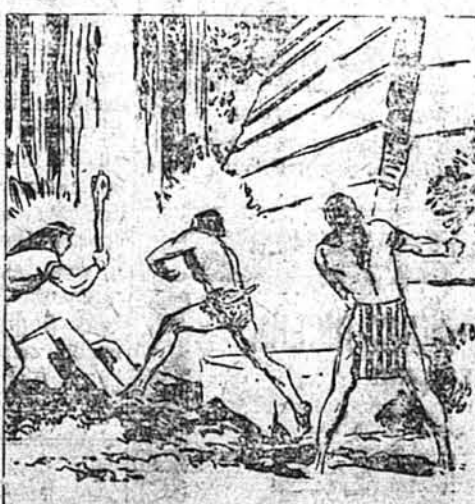
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В БРОКХ, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577.

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Удирейтер заряжає погребамі по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.
JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified Funerals as low as \$150.
Telephone: Orchard 4-8083

В КОЖДІЙ УКРАїнській ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

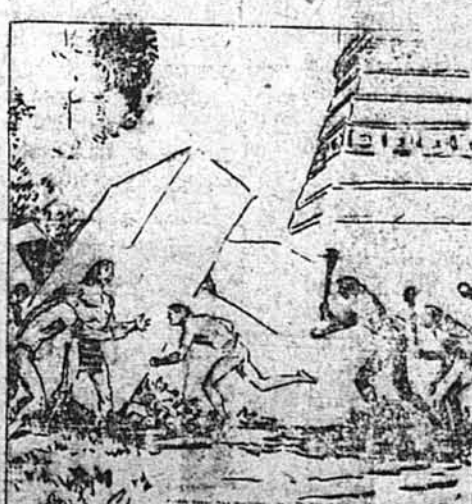
Постать маянського чоловіка спинилася на хвилю ззаду над Тарзаном і виглядала наче тінь якого надземного демона. По одній хвилі такої мовчанки маянський чоловік обняв своїми довгими руками за шию Тарзана і притиснув його до себе. Тарзан, почувши над собою дотик холодних, немов вуз, рук, стрепенувся. Це дозволило йому вирватися з обіймів.

Обернувшись до маянця, він побачив, кого має перед собою. Це був кремезний чоловік, з яким навіть Тарзанові не легко булоб справитись. Та в тій же секунді Тарзан почув поза собою скорі тяжкі кроки. Він обернувся і вчас іще міг відскочити від замашистого удару другого маянця з величезним дрючком у руках. Далі Тарзан побачив ще одну фігуру.

Немов чорти з пекла появлялися не знати звідки маянські фігури. Вони появлялися гуртами, мов які військові загони. Всі вони вимахували грубезними дрючками. Тарзан вискочив на підніжжя якоїсь руїни і в той спосіб справив охоронитися від нападу. Він тепер бачив, що одинокий його рятуюнок є в утєні. Зводити з ними боротьбу не могло бути мови.

Маянці приперли його до муру і вже думали, що схоплять його. Тимчасом Тарзан мав ще інші штуки в запасі: коли не помагала сила його рук, він рятуювався силою своїх ніг. Відбившись з цілої сили ногами, він перескочив цілий гурт маянців і знов опинився на отвертій полі. Він півстигав бігти, та по кількох кроках новий гурт заступив йому дорогу.